

Stuurgroep Energietransitie

PROJECTPLAN - ENERGIETRANSITIE

Versie 3.4

De vier wijken

Wijkvereniging Van Stolkpark

Wijkvereniging Duttendel Wittebrug

Vereniging Buurtschap Centrum 2005

Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark

Den Haag, 20 mei 2020

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	Kaders en doelen	3
2.1	Kaders - wetgeving	3
2.2	Kaders - inhoudelijk	4
2.3	Doel	4
3	Proces	6
3.1	Fase 1 – Definitie	6
3.2	Fase 2 - Verkenning	6
3.3	Fase 3 - Haalbaarheid	6
3.4	Fase 4 - Werkvoorbereiding	7
3.5	Fase 5 - Realisatie	7
4	Planning en mijlpalen	8
5	Organisatie en capaciteit	9
5.1	Participatie	9
5.1.1	Participatie in fase 1 (definitie)	10
5.1.2	Participatie in fase 2 (verkenning)	10
5.2	Organisatie van de afzonderlijke wijken	11
5.3	Samenwerkingsvorm van de vier wijken	12
5.4	Organisatie gemeente	12
5.5	Middelen	13
6	Kansen en risico's	14
6.1	Kansen	14
6.2	Risico's	14
7	Bijlagen	15
7.1	Proces wijkaanpak energietransitie (invulling deelproducten)	15
7.2	Samenstelling Stuurgroep	16

1 Inleiding

Medio 2019 besloten de wijken Van Stolkpark, Buurtschap Centrum 2005, Duttendel Wittebrug en Archipel & Willemspark samen te werken op het terrein van de energietransitie. In het bestuur van alle vier de wijken was er veel belangstelling voor het onderwerp en de daarmee samenhangende verduurzaming. De gemeente en andere wijken waren hiermee reeds van start gegaan en al die activiteiten werkten inspirerend. Waarom niet aanhaken op deze rijdende trein en behoren tot de koplopers in onze gemeente? En waarom niet in gezamenlijkheid optrekken gezien de vele overeenkomsten en de voordelen van samenwerking?

Dit Projectplan is gebaseerd op een gemeentelijk model voor een Wijkenergieplan en beschrijft de aanpak van de vier samenwerkende wijken om te komen tot de gewenste energietransitie. Allereerst worden in hoofdstuk 2 de kaders en doelen beschreven. In hoofdstuk 3 gaan we in op het proces en de stappen om te komen tot een Wijkenergieplan waarna in hoofdstuk 4 planning en mijlpalen worden besproken. Hoofdstuk 5 geeft een beschrijving van de organisatorische aspecten en benodigde middelen om de doelen uit dit Projectplan te realiseren. Hoofdstuk 6 geeft een opsomming van de kansen en risico's.

De in hoofdstuk 3 opgenomen fasen 4 (Werkvoorbereiding) en 5 (Realisatie), die volgen na het Wijkenergieplan, zijn wel overgenomen op basis van het gemeentelijk model maar vallen buiten de kaders van dit Projectplan.

2 Kaders en doelen

In dit hoofdstuk worden allereerst de wettelijke kaders beschreven waarbinnen dit Projectplan wordt ontwikkeld (2.1). Vervolgens worden de inhoudelijke kaders (2.2) en het doel (2.3) van de vier samenwerkende wijken besproken.

2.1 Kaders - wetgeving

Klimaatakkoord van Parijs

In het Klimaatakkoord van Parijs is in 2015 vastgelegd dat de opwarming van de aarde wordt beperkt tot minder dan twee graden Celsius ten opzichte van het pre-industriële tijdperk. Bovendien wordt het streven vastgelegd om de opwarming beperkt te houden tot 1,5 graad. Verder moet er nu snel een eind komen aan het gebruik van fossiele brandstoffen, aangezien dit een belangrijke oorzaak is van de overmatige CO₂-uitstoot. Het verdrag eist verder van lidstaten dat zij nationale klimaatplannen opstellen.

EU

Op 20 juni 2019 oarmde een grote meerderheid van de lidstaten van de Europese Raad klimaatneutraliteit vóór 2050.

Nationaal Klimaatakkoord

Het op 28 juni 2019 door het kabinet gepresenteerde Klimaatakkoord heeft als centraal doel: het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen in Nederland met 49% in 2030.

Het Klimaatakkoord vermeldt ook: *Gemeenten maken met betrokkenheid van stakeholders uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte. Hierin leggen ze het tijdpad vast voor een (stapsgewijze) aanpak richting aardgasvrij (waarbij isoleren een stap kan zijn, mits onderdeel van de wijkgerichte aanpak naar aardgasvrij).*

Complementair hieraan wordt in de Energiewet opgenomen dat de gemeente kan vaststellen vanaf welke datum een wijk geen gebruik meer kan maken van het gasnet. De Energiewet 1.0 heeft een strakke tijdsplanning gelet op de beoogde inwerkingtreding op 1-1-2021. Het Rijk zorgt ervoor dat wetwijzigingen die niet in de eerste Energiewet meegenomen kunnen worden, worden meegenomen in Energiewet 2.0. De beoogde inwerkingtreding hiervan is 1-1-2023.

Provincie

De provincie Zuid-Holland maakt samen met de gemeenten in de regio's Midden-Holland en Drechtsteden plannen voor het versnellen van de energietransitie op lokaal en regionaal niveau. Dat gebeurt in het kader van VNG-pilots om tot regionale energiestrategieën te komen. Op basis van een analyse van het regionale energieverbruik, het potentieel voor schone opwekking en de mogelijkheden tot besparing wordt een uitvoeringsaanpak opgesteld. Daarbij komen uiteraard ook vraagstukken als financiering, organisatie, ruimtelijke inpassing en draagvlak aan de orde.

De provincie werkt samen met publieke en private partijen aan het opstellen van business cases voor de uitbreiding en koppeling van warmtenetten (de zogenaamde Warmterotonde). In cluster West wordt gewerkt aan tracés van de Maasvlakte naar de glastuinbouw in het Westland, een leiding door de Rotterdamse haven en een leiding van de noordkant van Rotterdam via Delft en Rijswijk naar Den Haag (de zogenaamde Leiding door het Midden), als aanvulling op bestaande leidingdelen aan de noord- en zuidrand van Rotterdam.

Energietransitie Gemeente Den Haag

In het coalitieakkoord Samen voor de stad (2019-2022) staat vermeld: *"We streven naar een klimaatneutrale stad in 2030. We investeren fors in de energietransitie en de verduurzaming van de gebouwde omgeving. [...] In de wijkenergieplannen wordt afgesproken wanneer een buurt wordt losgekoppeld van het aardgas en wat het alternatief is. Bewonersinitiatieven ondersteunen we actief. Als het mogelijk is, breiden we deze over de stad uit."*

Warmtewet

De Warmtewet (2014) moet consumenten die aangesloten zijn op stads- of blokverwarming beschermen tegen te hoge tarieven. Ongeveer één op de acht Nederlandse huishoudens heeft hiermee te maken, omdat zij warmte via blok- of stadsverwarming ontvangen. Want deze huishoudens en bedrijven zijn volledig afhankelijk van hun leverancier. Zij kunnen niet overstappen naar een andere warmteleverancier en ook niet overstappen op gas. De maximumprijs voor warmte is gebaseerd op de kosten die een verbruiker zou hebben als hij een gasaansluiting zou hebben. Verbruikers op het warmtenet betalen op deze manier niet meer dan voor gas. Dit heet het "*niet-meer-dan-anders-principe*". Dit principe is gebaseerd op een gemiddelde verbruiker van gas.

Het rijk is van plan een nieuwe Warmtewet (2.0) per 1 januari 2022 in werking te laten treden om gemeenten duidelijkheid en ondersteuning te kunnen bieden over de keuzes die zij moeten maken om het verduurzamen van de gebouwde omgeving (de wijkgerichte aanpak) te realiseren.

2.2 Kaders - inhoudelijk

De meeste van de vier wijken ontplooiën al langere tijd initiatieven op het terrein van verduurzaming (voorlichting; gezamenlijke inkoop zonnepanelen; elektrische deelauto's; etc.). Met de betrokken werkgroepen en vrijwilligers zal nauw worden samengewerkt bij de ontwikkeling van een wijkenergieplan.

Verduurzaming en energietransitie gaan hand in hand. Zo heeft het weinig zin om een warmtepomp te installeren in een slecht geïsoleerd huis. Of om een nieuwe cv-ketel te installeren als op afzienbare termijn een andere warmtebron wordt aangelegd. De keuze van een warmteconcept moet dan ook in samenhang met het niveau van isolatie en de warmtebron worden gezien. In het energietransitieproces zal daarom niet alleen aandacht besteed worden aan het regelen van alternatieve warmtebron (tot aan de voordeur) maar ook aan het verduurzamen van woningen en bedrijfspanden (achter de voordeur). Dat geldt uiteraard ook vanwege de hiermee gepaard gaande kosten voor eigenaren en andere betrokken partijen.

De vier wijken willen gezamenlijk aan een wijkenergieplan werken dat een kader biedt voor de mogelijkheden en haalbaarheid van alternatieve warmte in onze wijken, en duidelijkheid en handelingsperspectief biedt voor bewoners bij bijvoorbeeld de verbouwing of aankoop van een huis of vervanging van gasfornuis of cv-ketel.

2.3 Doel

Bij het formuleren van een eigen doel houdt dit Projectplan rekening met de in paragraaf 2.1 geformuleerde (inter)nationale doelen. Met name:

- de opwarming van de aarde blijft beperkt tot 1,5 graden Celsius (Klimaatakkoord Parijs);
- klimaatneutraliteit vóór 2050 (EU);
- terugdringen uitstoot broeikasgassen met 49% in 2030 t.o.v. 1990 (Nationaal Klimaatakkoord).

Net zo houdt dit Projectplan rekening met het voor en door de gemeente Den Haag geformuleerde (politieke) doel, met name:

- “we streven naar een klimaatneutrale stad in 2030” (Coalitietakkoord Den Haag).

Die politieke doelen bieden echter weinig houvast. Er zijn immers vele factoren van invloed op het klimaat, denk aan voedselconsumptie, uitstoot van verbrandingsmotoren, uitstoot van fabrieken en CO₂-uitstoot van de veestapel. Factoren waar onze wijk geen of weinig invloed op kan uitoefenen. De term klimaatneutraal biedt op wijkniveau dan ook weinig houvast.

Het meest concrete gemeentelijke doel op dit moment is de in het Klimaatakkoord opgenomen verplichting om uiterlijk eind 2021 een transitievisie warmte gereed te hebben met een tijdpad voor een (stapsgewijze) aanpak richting aardgasvrij (waarbij isoleren een stap kan zijn, mits onderdeel van de wijkgerichte aanpak naar aardgasvrij).

Gezien het voorgaande, kiezen de vier samenwerkende wijken, vooruitlopend op het nog te concretiseren gemeentelijke doel, als doel - het realiseren van volledig aardgasvrije wijken uiterlijk per 2050. Deze periode van 30 jaar (tevens de gemiddelde looptijd van een hypotheek) zou de betrokken inwoners voldoende tijd moeten geven om de kosten te kunnen dragen van de benodigde verduurzaming. Vanwege de vele “oudbouw”, het hoge percentage particuliere eigenaren en het geringe aandeel sociale woningbouw, achten wij dit doel het meest realistisch. Tegelijkertijd betreft het relatief hoogopgeleide en koopkrachtige wijken en lijkt het mogelijk om de transitie in gang te zetten en mogelijk te versnellen als meer duidelijkheid kan worden geboden over het toekomstbeeld voor deze wijken.

De datum 2050 mag en kan evenwel een snellere (deel)realisatie niet in de weg staan. Zo geldt voor het realiseren van alle nieuwbouw, zowel woningbouw als utiliteitsbouw, dat deze vanaf 1 januari 2021 moeten voldoen aan de eisen voor bijna energieneutrale gebouwen (BENG). Nieuwe overheidsgebouwen moeten zelfs al vanaf 1 januari 2019 voldoen aan de BENG-eisen. Daarnaast kan het onder omstandigheden praktisch zijn om aan te haken op andere infrastructurele projecten die eerder plaatsvinden en/of de gemeentelijke aanpak voor de energietransitie. Daarbij kan gedacht worden aan grootschalige vervanging van leidingen (zoals gas of riolering) en het doortrekken van de zogenaamde Leiding door het Midden.

De planning op hoofdlijnen met bijbehorende mijlpalen wordt in hoofdstuk 4 geschetst.

3 Proces

Het proces om te komen tot een gezamenlijk Wijkenergieplan en de realisatie hiervan omvat de volgende vijf fasen zoals beschreven in het gemeentelijk model (zie bijlage 7.1).

3.1 Fase 1 – Definitie

Volgens het gemeentelijk model vormt het definitiedocument (foto van de wijk) onderdeel van het projectplan. Daarin staan immers basisgegevens over de wijk die essentiële input vormen voor het projectplan. Daarbij kan gedacht worden aan gegevens inzake vastgoed, energielabel en -verbruik vastgoed, energie infrastructuur, potentiële warmtebronnen, stedenbouwkundige ontwikkelingen, sociale componenten en aanwezige belanghebbenden.

De werkgroepen in de betreffende wijken hebben een eerste begin gemaakt met het verzamelen van relevante data over de wijken. De gemeente heeft de ambitie om (semi-)automatisch een definitiedocument te laten genereren voor iedere wijk van Den Haag, zodat deze voor iedere wijk als startpunt kan worden gebruikt en qua vorm en inhoud vergelijkbaar is. Naar verwachting is het definitiedocument pas in het tweede of derde kwartaal van 2020 gereed. Dit projectplan loopt dan ook vooruit op de totstandkoming daarvan.

3.2 Fase 2 - Verkenning

Technisch

- Uitgangspunten/beleidskaders/Stedelijk Energieplan/No-Go's o.b.v. bewonersaspecten
- Wegingscriteria (CO₂ reductie, ruimtelijke mogelijkheden, monumentale karakter etc.)
- Scenario-onderzoek (Beschikbare bronnen, energieverbruik en (typologie) vastgoed naast elkaar)
- Vervangingsopgaven in het projectgebied.

Financieel

- Grove business case scenario's op basis van kengetallen
- Risico-inventarisatie op hoofdlijnen

Participatie/belanghebbendenmanagement

- Belanghebbendenanalyse; welke partijen zijn belangrijk en kunnen we hun eisen, wensen en draagkracht inventariseren/inschatten?
- Participatie- en communicatieplan op hoofdlijnen
- Wijkvertegenwoordiging

Eindproduct

Het eindproduct van de verkenningsfase is een **scenariodocument** waarin 2 á 3 overgebleven sociaal haalbare technisch-financiële scenario's worden beschreven. De wethouder besluit tot goedkeuring.

3.3 Fase 3 - Haalbaarheid

Technisch

- Verdieping technische aspecten

Financieel

- Verdieping business case scenario's
- Mitigerende maatregelen voor overgebleven risico's

Participatie/belanghebbendenmanagement

- Communicatie en participatieplan opstellen (o.b.v. ladder)
- Belanghebbenden betrekken, bijvoorbeeld bijeenkomsten in de wijk, etc.

Juridisch

- Inzicht in marktpotentie van voorkeursscenario
- Marktordening – rol gemeente
- Ruimtelijke inpassing

Organisatorisch

- Vraag organiseren en massa genereren om actie richting markt te ondernemen voor collectieve maatregelen.

Eindproduct

Het eindproduct is een **Wijkenergieplan** (Visie) met een voorkeursscenario dat gaat richting uitvoeringsplan. Besluitvorming door het college en/of de gemeenteraad.

3.4 Fase 4 - Werkvoorbereiding

Juridisch

- Aanbesteding of Marktverkenning van voorkeursscenario om te komen tot partij voor uitvoering van de warmtevoorziening(en) in (delen van) de wijken.
- Ruimtelijke inpassing met als resultaat een passend bestemmingsplan/omgevingsplan.

Organisatorisch

- Uitvoeringsorganisatie bepalen; wie is verantwoordelijk voor traject naar realisatie?

Eindproduct

Het eindproduct is het **Wijkuitvoeringsplan** met daarin aangegeven de wijze en het moment van overstap naar het duurzame warmte-alternatief. Besluitvorming door de gemeenteraad. Dit onderdeel valt buiten de scope van dit Projectplan.

3.5 Fase 5 - Realisatie

Eindproduct

Het eindproduct is een **Werkplan Leverantie**.

Dit onderdeel valt buiten de scope van dit Projectplan.

4 Planning en mijlpalen

Op hoofdlijnen ziet de planning van de hiervoor genoemde fasen er als volgt uit:

Fase	Product	Planning aanvang	Planning afronding
Fase 1 – Definitie	Definitiedocument	16 april 2020 (Stuurgroep)	2 ^e kwart 2020
	Projectplan	Maart 2020	Mei 2020
Fase 2 – Verkenning	Scenariodocument	2 ^e – 3 ^e kwart 2020	2 ^e kwart 2021
Fase 3 – Haalbaarheid	Wijkenergieplan	2 ^e kwart 2021	2 ^e kwart 2022
Fase 4 – Werkvoorbereiding	Wijkuitvoeringsplan	3 ^e kwart 2022	p.m.
Fase 5 – Realisatie	Werkplan leverantie	p.m.	2050

De einddatum van 2050 zal uiteraard een snellere realisatie niet in de weg staan. Zo zullen er in de nabije toekomst diverse aardgasvrij woningen en appartementen worden opgeleverd als onderdeel van nieuwbouw- of renovatieprojecten.

5 Organisatie en capaciteit

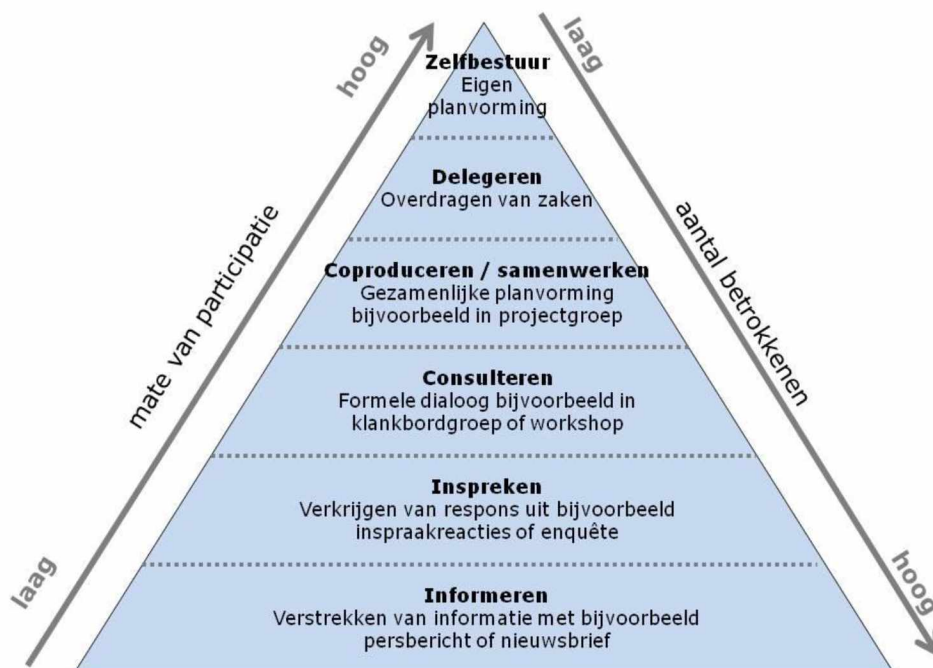
5.1 Participatie

Bij het ontwerp en de realisatie van dit Projectplan speelt de vraag welke rollen en bijbehorende verantwoordelijkheden de gemeente en de betrokken wijken toekomen.

Volgens het Klimaatakkoord hebben de Gemeenten de regierol in de transitie naar aardgasvrije wijken. Tegelijkertijd vermeldt het Klimaatakkoord dat de transitie van aardgas naar duurzame warmte zal worden gerealiseerd met betrokkenheid van bewoners, gebouweigenaren en andere partijen in de omgeving waar deze overstap aan de orde is. Het vroegtijdig betrekken van de omgeving in en rond de wijk zorgt er immers voor dat verschillende perspectieven, kennis en creativiteit snel op tafel komen. Een goed ingericht participatieproces draagt op die manier bij aan kwalitatief betere besluitvorming en helpt om de acceptatie van en draagvlak voor de maatregelen uit de wijkgerichte aanpak te vergroten. In lijn hiermee bevat ook het Haagse Coalitieakkoord de passage “bewonersinitiatieven ondersteunen we actief”.

Maar hoe ver die participatie en de regierol van de gemeente reiken blijft een kwestie van maatwerk dat nadere invulling behoeft. Het onderstaande model, zoals dat gebruikt wordt bij gemeentelijk beleid, geeft hiertoe een aantal mogelijkheden weer.

Afbeelding 1 - Participatieladder zoals gebruikt in gemeentelijk beleid



Vooruitlopend op de gemeentelijke transitievisie warmte (2021) wordt in het kader van dit projectplan afgesproken om per fase concrete afspraken te maken over de mate van participatie tussen de gemeente en de wijkverenigingen/stuurgroep van de 4 wijken. Dat biedt enerzijds ruimte voor de wijkverenigingen om verdere verkenningen te verrichten naar de wensen en behoeften van de eigen wijkgenoten en biedt anderzijds de gemeente de ruimte om verdere invulling te geven aan de reikwijdte van de eigen visie en bijbehorende regierol. Op deze manier kunnen de betrokken partijen zichzelf organiseren om de benodigde capaciteit en middelen te leveren voor de uitvoering van de taken. Randvoorwaarde hierbij is echter de goedkeuring van het scenariodocument door de

wethouder (paragraaf 3.2) en het Wijkenergieplan door het college en/of de gemeenteraad (paragraaf 3.3).

Voor de eerste twee fasen van dit Projectplan worden hieronder al concrete afspraken geformuleerd. Voor de daaropvolgende fase(n) zal in de loop der tijd een rolverdeling en mate van participatie tussen de gemeente en de wijkverenigingen/stuurgroep van de 4 wijken worden uitgewerkt op basis van de realiteit van dat moment. De verwachting is dat het gesprek hierover begin 2021 zal plaatsvinden ruim voordat fase 2 is afgerond.

5.1.1 Participatie in fase 1 (definitie)

Zoals hiervoor weergegeven heeft de gemeente de ambitie om (semi-)automatisch een definitiedocument te laten genereren voor iedere wijk van Den Haag. De bijbehorende mate van participatie ligt hierdoor op het hiervoor weergegeven niveau “Consulteren”. Dat betekent dat de gemeente opdracht geeft voor het verzamelen van de data en het opstellen van het document. De stuurgroepleden worden vooraf geconsulteerd over de zaken die terug komen in het definitiedocument en of hier wijkspecifieke zaken nodig zijn die niet in de standaard opzet voor een definitiedocument staan. Mochten er stuurgroepleden/wijkverenigingen zijn die additionele basisgegevens willen genereren dan kunnen ze dit aangeven zodat dit waar mogelijk kan worden meegenomen. Indien dit verzoek niet kan worden ingewilligd door de gemeente dan dienen de wijkverenigingen dat zelf te regelen buiten het gemeentelijke proces om.

5.1.2 Participatie in fase 2 (verkenning)

In fase 2 is per onderdeel een overzicht gegeven van de gewenste vorm van participatie tussen de gemeente Den Haag en de wijkverenigingen/stuurgroep van de 4 wijken.

Technisch-financiële studie (scenario-onderzoek)

In deze fase zal een opdracht in de markt worden gezet voor het uitvoeren van een scenario-onderzoek. Vanwege de ervaring van de gemeente met het opzetten en laten uitvoeren van dit soort onderzoeken kan de gemeente deze kennis inbrengen. Bij het opstellen van de uitvraag en het doorlopen van het onderzoek tot en met de oplevering is het van belang dat de ideeën en wensen van de wijkverenigingen meegenomen worden. Participatie op het niveau van “coproduceren/samenwerken” is hierbij gewenst.

Belanghebbendenanalyse

Bij het in kaart brengen en analyseren van de belanghebbenden ligt het voor de hand dat de wijkverenigingen/werkgroepen zelf de (in de buurt aanwezige) belanghebbenden in kaart brengen en analyseren. In termen van participatie vanuit het perspectief van de gemeente kan hier gesproken worden van “delegeren” aan de betrokken wijkverenigingen.

Participatieplan en communicatieplan

Het participatieplan en communicatieplan gaan over de gezamenlijke acties van de gemeente en stuurgroep/wijkverenigingen richting de bewoners en belanghebbenden in de 4 wijken. Voor zowel het communicatieplan als het participatieplan ligt het niveau van participatie op dat van “coproduceren/samenwerken”. Enerzijds is er behoefte aan professionele (gemeentelijke) ondersteuning bij het opstellen van de twee plannen, anderzijds is er behoefte aan actieve inzet en kennis vanuit de betrokken wijkverenigingen. Zodra het projectplan is goedgekeurd, wordt een overleg gepland tussen de stuurgroep en de gemeente om de verdere aanpak van dit onderwerp te bespreken.

Scenariodocument

Het uit fase 2 resulterende scenariodocument om voor te leggen aan de wethouder zal in samenwerking tussen de wijkverenigingen en de gemeente worden opgesteld. De verwachting is dat tegen die tijd voldoende kennis is opgedaan en meerdere voorbeelden reeds zijn gepasseerd die hierbij als voorbeeld kunnen dienen. De gemeente brengt deze kennis in en formuleert samen met de wijkverenigingen welke scenario's worden geselecteerd voor fase 3 (haalbaarheid).

5.2 Organisatie van de afzonderlijke wijken

In dit hoofdstuk wordt per wijk beschreven hoe deze is georganiseerd op het gebied van de energietransitie en hoe dit momenteel wordt aangepakt.

Duttendel Wittebrug

Wijkvereniging Duttendel Wittebrug heeft een commissie Duurzaamheid bestaande uit 3 personen. De commissie is al enige jaren actief en heeft meerdere initiatieven ontplooid op het terrein van duurzaamheid. Hiernaast bestaat er een specifieke ET-werkgroep die bestaat uit 2 personen. Er hebben zich meerdere vrijwilligers gemeld voor de ET-werkgroep die op een later moment ingezet kunnen worden. Een van de vrijwilligers staat op de wachtlijst voor de opleiding energiecoach van de stichting Hoom (de koepelorganisatie voor lokale energiebesparing). Vragen van wijkbewoners over energiebesparing worden momenteel doorgespeeld naar de energiecoaches van de omliggende wijken Statenkwartier, Benoordenhout, Archipel en Scheveningen.

De ET-werkgroep heeft de binnen de wijk aanwezige VvE's in kaart gebracht. In concept is verder een enquête gereed om nog meer informatie te achterhalen. De enquête wacht op afstemming met de andere wijken en de gemeente. Ook wordt gewacht op de ontwikkeling van de Corona crisis. Dat geldt ook voor het organiseren van een informatieavond voor Vve's en informatieverstrekking in de ALV.

Van Stolkpark

In de Wijkvereniging Van Stolkpark zijn drie bestuursleden verantwoordelijk voor duurzaamheid en energietransitie. Daarnaast is er een klankbordgroep op het terrein van de energietransitie. Al enige jaren worden bijeenkomsten georganiseerd waarop sprekers voordrachten houden op het gebied van duurzaamheid en/of transitie. Ook in het wijkblad de Koerier worden regelmatig stukjes geplaatst over deze onderwerpen, daarbij gebruik makend van de kennis en ervaring van wijkgenoten en deskundigen.

Wijkbewoners die gerichte adviezen willen op het terrein van duurzaamheid worden doorverwezen naar de energiecoaches van omliggende wijken zoals Statenkwartier en Scheveningen.

Archipel & Willemspark

Binnen de Bewonersorganisatie Archipel & Willemspark is een werkgroep Duurzaamheid actief en een werkgroep Energietransitie. Beide werkgroepen publiceren regelmatig in de wijkkrant.

De werkgroep Duurzaamheid Archipel & Willemspark 'Groene Buurt' zet zich al ruim tien jaar in voor een duurzame, groene buurt door middel van het organiseren van projecten zoals de gezamenlijke inkoop van zonnepanelen en het organiseren van energiecafés waar experts op het gebied van duurzaamheid en buurtgenoten hun kennis en ervaringen komen delen over verduurzaming en energieverbruik in huis. De werkgroep bestaat uit circa 9 personen waarvan er twee energiecoach zijn.

De werkgroep Energietransitie ging in de zomer van 2019 van start en bestaat uit zes personen. Deze werkgroep richt zich op de energietransitie die collectieve inspanning en afwegingen vergt (buiten de voordeur) op wijkniveau, en de totstandkoming van een wijkenergieplan.

Buurtschap Centrum 2005

Het bestuur van Buurtschap Centrum 2005 heeft de energietransitie expliciet op zijn agenda gezet. Vanwege het belang en de impact van het dossier heeft het bestuur zijn bezetting uitgebreid, zodat nu twee personen beschikbaar zijn voor het voorbereiden van en participeren in initiatieven op dit terrein.

Tijdens de jaarvergadering 2020 is een eerste aanzet gegeven tot meer gerichte activiteiten. In eerste aanleg zal het bestuur van Buurtschap 2005 zich met name inzetten voor het bevorderen van de duurzaamheid en energiezuinigheid van de woningen in het buurtschap. Achterliggende gedachte is dat verbetering van de isolatie en terugdringen van het energiegebruik voor verwarmingsdoeleinden voor veel van de panden in het buurtschap een noodzakelijke voorwaarde is om aan te kunnen sluiten op alternatieve bronnen van warmteleverantie.

5.3 Samenwerkingsvorm van de vier wijken

De vier wijken hebben ervoor gekozen om samen te werken waar het kan en per wijk te opereren als het moet. De gezamenlijkheid brengt immers voordelen van efficiëntie en kracht met zich mee.

Gewerkt wordt met een centrale Stuurgroep waarin vertegenwoordigd vier personen van de wijk Archipel & Willemspark en twee personen van de overige drie wijken. De grotere vertegenwoordiging van Archipel & Willemspark vloeit daarbij voort uit de grotere inwonersaantallen (zie definitiedocument). De door de Stuurgroep aangestelde voorzitter is afkomstig van Archipel & Willemspark en de secretaris van het Van Stolkpark. De Stuurgroep is eindverantwoordelijk voor alle gezamenlijke besluitvorming.

Vanuit de Stuurgroep worden naar behoefte functionele werkgroepen ingesteld. De werkgroepen kiezen hun eigen voorzitter en secretaris. Momenteel zijn er drie werkgroepen:

- Werkgroep 1 – Projectplan (met één vertegenwoordiger per wijk plus een voorzitter vanuit Archipel/Willemspark)
- Werkgroep 2 – Communicatie (met één vertegenwoordiger per wijk plus een voorzitter vanuit Archipel/Willemspark)
- Werkgroep 3 – Definitiedocument (met één vertegenwoordiger per wijk plus een voorzitter vanuit Duttendel Wittebrug)

Besluitvorming over de producten en acties van de werkgroepen vindt plaats in de Stuurgroep. De huidige samenstelling van de Stuurgroep staat weergegeven in bijlage 7.2.

5.4 Organisatie gemeente

Gemeentelijk projectmanager is Harmen de Vrede, onderdeel van het Programmteam Energietransitie. Vanuit de gemeente is de projectmanager verantwoordelijk voor het gehele proces en eerste aanspreekpunt voor afstemming tussen gemeente en de Stuurgroep en/of de afzonderlijke wijkverenigingen. De projectmanager draagt zorg voor uitzetten en opvolgen van de taken binnen de interne gemeentelijke organisatie en het invulling geven aan de verantwoordelijkheden zoals weergegeven in het hoofdstuk participatie (5.1).

Het grootste deel van de benodigde kennis en expertise wordt door de projectmanager geleverd met ondersteuning van collega's uit Programmteam ET. Specifieke ondersteuning is nodig vanuit de

gemeentelijke organisatie voor het onderdeel communicatie en participatie en het meedenken over en het helpen realiseren van het participatieplan en het communicatieplan. ^{5.1.2.e} zal betrokken zijn voor het onderdeel participatie.

Daarnaast is de projectmanager verantwoordelijk voor het betrekken van overige relevante kennis en expertise vanuit andere teams en diensten zoals de wijkmanagers (DSO Wonen, DSB en DPZ), planologen en projectmanagers voor stedelijke ontwikkelingen (DSO PmDH, DSO S&P). Hiervoor wordt een kernteam binnen de gemeente opgericht zodat betrokkenheid en inzet kan worden geleverd vanuit de verschillende diensten zodra dat nodig is.

De wens vanuit de gemeente is om naast samenwerking op het onderdeel van wijkenergieplannen (waar dit projectplan over gaat) ook nauwer samen te werken met de wijkverenigingen op het gebied van verduurzaming achter de voordeur. Voor verduurzamingsmaatregelen zoals isolatie, energiebesparing en -opwekking zijn, zoals besproken in hoofdstuk 5.2, in iedere wijk al activiteiten gaande. Het doel vanuit de gemeente hierbij is om de wijkaanpak voor en achter de deur meer integraal aan te pakken en zodoende met verduurzamingsacties (korte termijn, concreet) bewoners in de wijken te activeren en te laten participeren met het traject van het wijkenergieplan (langere termijn, visie). De mogelijkheden hiervoor en de aanpak hiervan worden in een gesprek tussen de gemeente en de stuurgroep besproken zodra het projectplan is goedgekeurd.

5.5 Middelen

Voor elk van de hiervoor genoemde fases wordt bij aanvang van de fase een deelbegroting opgesteld. Waar mogelijk zullen de betrokken wijken eigen faciliteiten beschikbaar stellen. Daarbij kan gedacht worden aan locaties voor vergaderingen en voorlichtingsactiviteiten, in de wijk gebruikte media (wijkkranten, websites, nieuwsbrieven), de inzet van in de wijk wonende deskundigen en de inzet van vrijwilligers voor het verspreiden van informatie en het geven van voorlichting.

Voor het definitiedocument geldt dat dit hoe dan ook door de gemeente wordt gefinancierd. Voor het scenario-onderzoek is geld in de begroting van PTET voor 2020 opgenomen (subtaak 4.1.6.1.) waarbij we er nu vanuit gaan dat dit toereikend zal zijn om tot uitvoer over te gaan. De wijken hebben een lichte voorkeur voor opdrachtgeverschap vanuit de gemeente boven opdrachtverstrekking vanuit de wijken met financiële steun vanuit de gemeente. Dit vanwege het ontbreken van een gezamenlijke juridische entiteit die de opdracht kan verstrekken en de ervaring en mogelijkheden die de gemeente hiervoor al heeft.

De kosten voor de uitvoer van de energietransitie zelf worden beschreven in fase 3 (business cases).

6 Kansen en risico's

In dit hoofdstuk wordt een opsomming gegeven van de kansen in risico's van de projectaanpak zoals omschreven in dit projectplan.

6.1 Kansen

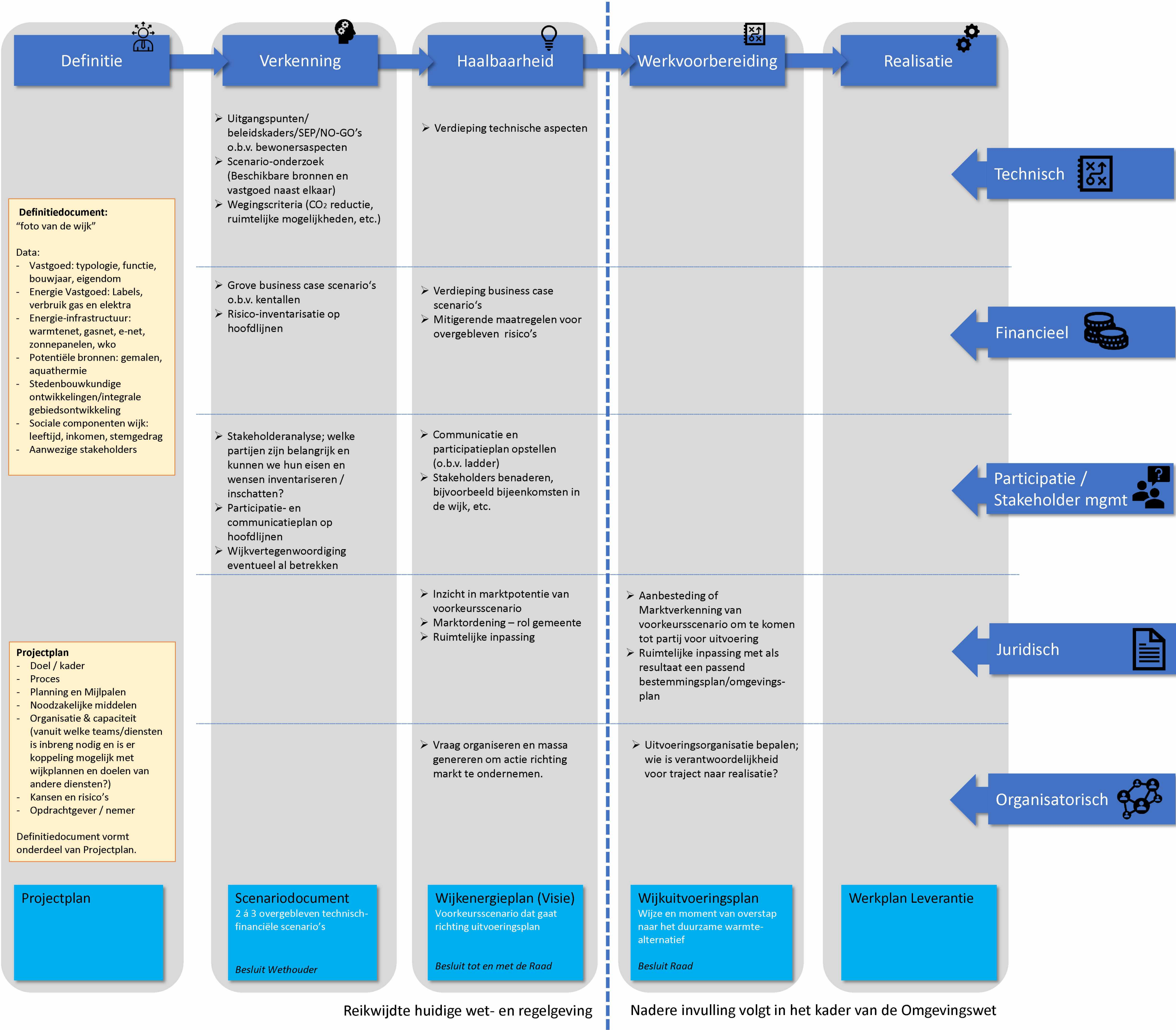
- Aanwezigheid van betrokken en bewuste buurtbewoners;
- Relatief welvarende wijken;
- Vroegtijdige betrokkenheid van de vier wijken bij het kiezen van alternatieve energievormen;
- Gebruik maken van de creativiteit, kennis en professionele expertise van buurtbewoners;
- Het genereren van actieve participatie van buurtbewoners;
- Het bieden van actieve ondersteuning aan de gemeente bij de realisatie van een omvangrijk proces;
- Het zelf (als [wijk]bewoner) kunnen bijdragen aan een duurzame, klimaatneutrale en gasloze wereld.

6.2 Risico's

- Onvoldoende interesse en inzet bij wijkbewoners (bijvoorbeeld expats en senioren);
- Ongelijkheid van financiering (meer kosten voor sommige huiseigenaren; meer kosten voor sommige wijken) en financiële draagkracht;
- Onduidelijkheid en onzekerheid over de financiering;
- Onduidelijkheid over bestaande en toekomstige technieken (wel of geen warmtepomp, mogelijkheden voor waterstof?);
- Onvoldoende capaciteit of aansluitmogelijkheid van de leiding door het midden;
- Afhankelijkheid van grote energieleveranciers;
- Technisch hobbyisme (warme pleitbezorgers voor nog niet voldoende realistische alternatieven);
- Onvoldoende vrijwilligers;
- Gebrek aan financiële middelen;
- Onduidelijkheid over de juridische aansprakelijkheid;
- Politieke onduidelijkheid en onzekerheid (landelijk en lokaal).

7 Bijlagen

7.1 Proces wijkaanpak energietransitie (invulling deelproducten)



7.2 Samenstelling Stuurgroep

1. 5.1.2.e (Duttendel Wittebrug)
2. 5.1.2.e (Duttendel Wittebrug)
3. 5.1.2.e (Archipel & Willemspark)
4. 5.1.2.e (Archipel & Willemspark)
5. 5.1.2.e (Archipel & Willemspark)
6. 5.1.2.e (Archipel & Willemspark)
7. 5.1.2.e (Van Stolkpark)
8. 5.1.2.e (Van Stolkpark)
9. 5.1.2.e (Buurtschap Centrum 2005)
10. 5.1.2.e (Buurtschap Centrum 2005)

-
11. 5.1.2.e (Gemeente Den Haag)